

محقق داماد در همایش بزرگداشت شیخ اشراق: کسی انتظار نداشت شیخ اشراق «حکیم» باشد

عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی گفت: تأسف می‌خورم که کاش بازپرس پرونده سهروردی کتاب «التنقیه فی اصول الفقه» ایشان را خوانده بود، در این صورت حکم قتل او را صادر نمی‌کرد، مگر اینکه خودفروخته حقیقی قدرت و ثروت بود!

عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی گفت: تأسف می‌خورم که کاش بازپرس پرونده سهروردی کتاب «التنقیه فی اصول الفقه» ایشان را خوانده بود، در این صورت حکم قتل او را صادر نمی‌کرد، مگر اینکه خودفروخته حقیقی قدرت و ثروت بود!

به گزارش خبرنگار آئین و اندیشه خبرگزاری فارس، همایش بزرگداشت شیخ اشراق (شهاب‌الدین سهروردی) با حضور حجت‌الاسلام عبدالحسین خسروپناه، غلامحسین ابراهیمی دینانی، آیت‌الله یدالله یزدان‌پناه، آیت‌الله سیدمصطفی محقق داماد، غلامرضا اعوانی، رحیم اعوانی، نجفقلی حبیبی و جمعی دیگر از اساتید حوزه فلسفه و حکمت کشور، عصر روز گذشته (سه‌شنبه 5 مرداد) در مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران برگزار شد.

آیت‌الله محقق داماد در این مراسم در موضوع اصول فقه سهروردی طی سخنانی عنوان کرد: یاد می‌آید شواهدالربوبیه را که تصحیح می‌کردم نسخه‌ای نظرم را جلب کرد، در پشت صفحه اول آن از یک نویسنده مجهول چند بیت فلسفی بدین شرح نوشته شده بود: ممکن شود که جوهر نفسم فنا شود/ وین ممتنع که مهر تو از دل جدا شود / در تنگنای عکس نقیضین فراق تو/ ترسم که صورتم ز هیولا جدا شود

وی در ادامه افزود: نام سهروردی با حکمت اشراق عجین شده، چرا که وی مؤسس حکمت اشراق است. چنین چیزی هم در ادبیات ما سابقه دارد که اگر کسی در یک بخشی پررنگ شود، سایر وجوه او دیگر تحت الشعاع قرار می‌گیرد، چنین اتفاقی درباره سهروردی هم رخ داده است، بنابراین سهروردی نامش چنان در حکمت می‌درخشد که گویی کسی انتظار ندارد که او فقیه باشد یا اصول فقه بداند.

محقق داماد اظهار داشت: رساله‌ای که حدود 9 سال پیش در دانشگاه ریاض منتشر شد اهل نظر متفق شدند که این رساله «التنقیه فی اصول الفقه» برای سهروردی است. بنده نیز مقاله مفصلی در این باب نوشتم که در یادنامه دکتر دینانی منتشر شد و آن را تقدیم ایشان کردم، چرا که دوستی‌مان به شصت سال پیش می‌گذرد و فراق هم را هم نمی‌توانیم تحمل کنیم.

***علم اصول کاملاً اسلامی است**

وی با بیان اینکه بسیاری از علوم ما اسلامی است اما برخی در بستر ادبیات اسلامی رشد کرده‌اند و مبدأشان اسلام نبوده است، گفت: مثل علم نحو که مرحوم فتح الله مجتبابی نیز گفتند نحو عربی را مسلمانان از یونانی‌ها و سریانی‌ها نگرفتند بلکه براساس مستندات از سانسکریت گرفته شد اما هیچکس تا حال نگفته علم اصول ریشه‌اش از دانش دیگری است کاملاً این علم متولد اسلام است.

محقق داماد اظهار داشت: حتی قوائد فقهی هم همینطور است منتها چنین چیزی را ابن خلدون خلق نکرده درحالیکه براساس روایات، آموزه‌های امام صادق(ع) و امام باقر(ع) و دو شاگرد آنها یونس بن عبدالرحمان و هشام بن حکم در تألیفات خود اصولی را در این زمینه منظم کردند که برخی از اینها در روایتی از بازخوانی فقهی امر به معروف و نهی از منکر که به زودی از بنده منتشر می‌شود آمده که امام فرمود در بین شما یک گروه فقط حق امر به معروف و نهی از منکر دارد که این دارای آیه‌ای عام و آیه‌ای خاص است.

وی در ادامه گفت: کتاب «التنقیهات فی اصول الفقه» نخستین بار در سال 1418 توسط استادی از دانشگاه ریاض تصحیح و چاپ شد، این اثر تحقیقی است عمیق از تفاوت یک حکیم که اصول حکمت می‌داند و کسی که نمی‌داند. این کتاب به ما آموزش می‌دهد که یک فقیه زمانی که حکیم باشد چطور نگاهی به اجتهاد دارد.

محقق داماد گفت: حال باید بررسی کنیم که چرا سهروردی این اثر را نوشته درحالیکه می‌دانسته او را می‌کشند، وی خطاب به دوستانش نوشته شما اصرار کردید که درباره علم اصول فقه که اشراق علم دینی است بنویسم ولی برخی از ابناء عصر آن را به سوی بحث‌های جدی کشاندند، او تعریض می‌زند که همه علم آن چیزی نیست که شما دارید و سایر علوم را برایتان آماده می‌کنم و درخواست شما را اجابت می‌کنم و در این اثر گزیده اصول فقه را خالی از حشو و اقوال دیگر فرآورده کرده‌ام.

وی با تأکید بر اینکه همه احکام دین را به خمسه تقسیم کردند اما سهروردی به حلال و حرام تقسیم می‌کند، گفت: این خود رازی دارد که جای بحث در جای دیگری می‌طلبد. نکته دیگر اینکه تأسف می‌خورم ای کاش بازپرس پرونده سهروردی این کتاب را خوانده بود مطمئناً با خواندن این کتاب دیگر حکم قتل او را صادر نمی‌کرد مگر اینکه خود فروخته قدرت و ثروت بود.

محقق داماد در پایان گفت: هر علمی غیر وجه الله در آن اراده شود و به غیر از آستان خدا انسان را بکشاند درد سهمناک است، آتش جهنم تلخ و طولانی است خدایا ما را از صالحین درگاه خودت و عارفین عبادات خود قرار بده.

*غربت حکمت در جهان امروز

در ادامه همایش غلامرضا اعوانی در موضوع «جمع حکمت قرآنی و برهان رساله الواح عمادیه» توضیح داد: این مسئله از مسائل مهم تفکر بشری و دینی است، جهانبینی‌های دینی امروز خیلی رواج دارد و جمع برهان و عرفان و قرآن و نظرهای مختلفی در این باره می‌شود و آثار بسیار مهم اجتماعی و سیاسی آثار سهروردی دارد که در دنیای امروز می‌بینیم خیلی مباحث به این مسائل باز می‌گردد.

وی با بیان اینکه قرآن حکمت است، گفت: کسی که اندک حکمتی داشته باشد خیلی کثیر است، حکمت قلیلش هم بسیار کثیر است. پس فهم دین به عنوان حکمت مهم است و جریانات حکمی در همه ادیان زیاد بوده است حکمت هم مثل سهروردی در جهان امروز دچار غربت شده است.

اعوانی با اشاره به اینکه حکمت کشف حقائق اشیاء است، گفت: علوم امروز خیلی به حقائق توجه ندارند درحالیکه کشف حقائق از طریق مبادی حقیقی جزو حکمت است، حکیم کسی است که باید از جهان به تمام عوالم و مراتب هستی برود تا در نهایت به مبادی و مبدأ اول همه چیز برسد. ما هر حکیمی از گذشته را که بنگریم توجه به مبدأ اول دارد.

این استاد حکمت و فلسفه در ادامه گفت: حکمت یا بحثی و برهان است یا کشفی. ابن سینا در عالم اسلام استاد مسلم حکمت بحثی و برهان بوده اما راه را برای حکمت ذوقی و عرفانی هموار کرده عرفا معمولاً به حکمت ذوقی و کشفی توجه داشتند اما غزالیهم خدمتی کرده و هم آسیبی رسانده است او راه حکمت ذوقی و عرفانی را کلاً مخدوش کرده و آنها را باطل دانسته است و راه تکفیر را در عالم اسلام باز کرده است البته تکفیر بوده اما در جهان اسلام رواج نداشته است. بنابراین او راه فلسفه ذوقی را بست و راه عرفان را باز کرد بعد از او راه برای کسانی مثل تیمیه ادامه یافت و خود غزالی هم توسط او تکفیر شد و بساط تکفیر تا امروز گشوده ماند.

وی در ادام گفت: بهترین راه فهم حکمت قرآنی، روش حکمای اسلام است. سهروردی در همین مسیر حرکت کرده است سهروردی در این مقاله درباره حکمت مطلب گسترده‌ای نوشته و می‌گوید من اول برهان آوردم و بعد استشهاد کردم یعنی با روش کلام کار متفاوتی کردم.

اعوانی در ادامه با شرح یکی از الواح این لوح عمادیه گفت: حکمت یعنی راه بسیار مطمئن برای فهم دین و دینی که از حکمت خالی باشد تهی است و این حکمت را بزرگانی مثل سهروردی بدان توجه خاص کردند و باب را برای سهروردی باز کردند در نهایت سهروردی باب حکمت در فهم دین را باز کرد.